

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
Mestugean, Dragoslav, I. Foti, M. Săulescu, Romulus Cioflec,
C. Tonegaro, Ion Borvizeanu, C. Scurtu, C. Voevidca, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

Gravul accident al Regelui Belgiei

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— UR MARE —

— Atunci, dacă nu ții la fata asta, de ce să-ți primejduiești viața pentru dânsa?

— Fiindcă la viață ții și mai puțin ca la dânsa; dar să sfârșim; mă duc să fac rost de ceva petrecere pentru diseară.

— Domnul Stephen, aș vrea să vorbesc mai mult cu dânsa; vrei, de azi în trei zile, să vii să prânzești la mine?

— Cu plăcere.

XCV

Ce ce s'a petrecut în casa pregătită pentru Magdalena

Era în căsuța la Stephen; într-una din cele din urmă zile de teamă, atunci când soarele, asemenea unei lămpi gata să se stingă, parcă se mai înviorază și ne mai dă câteva zile bune. Erau ceasurile zece noaptea.

Luna, prin frunziș, răsoănda peste iarba o lumină albastrie, nedefinită, care dădea arborilor și copacilor mișcări de înfățișări fantastice. Frunzele care se proiectau pe cer, părea negru; aerul era înăbușit și îmbalsămat de cele din urmă flori de iarbă caprei; zăua fusese peste măsură de călduroasă și văzduhul încă rămăsese cald.

Le când prin grădini casele se vedeau arzând luminându-se, și din când în când câte o boare de vânt aducea hohotele de râs și acordurile muzicii, două umbre înălțate tăcut sub arbori; erau un bărbat și o femeie.

— Sânteți mai bine?

— Da, aerul mi-a făcut bine; să ne întorcem.

— Deja? De ce să nu mergem mai îndelungat aerul acesta atât de cald și de curat, tăcerea aceasta care nu-i tulburată de cât de tremurările frunzelor? Te rog, să mai rămânem puțin.

— Condu-mă în salon și te vei putea întoarce singur.

— Nu. Am nevoie de o femeie cu mine. Prezența d-tale sporește dulcea emoție ce o simt. Nețura aceasta frumoasă, înălțată și parfumată, luna asta cu lumina-i atât de dulce, totul seamănă un templu al iubirii.

Dacă n'ai fi lângă mine mi s'ar părea că existența mea nu e completă.

Și strângea mâna bărbatului sale și amândoi fără să spună nimic, se duseră să șadă pe masa lucie de verdețură.

— Ce liniște ce tăcere? În spațiul orașului, amare e o plăcere, aci e o nevoie, e o condiție a vieții, este viața.

— Și o cuprinse cu brațul său.

— Lasă-mă, trage-ți brațul: ce se va zice de absența noastră?

— Trebuie să ne reintorcem.

— Ea începu să trezire.

— Suntem singuri pe covorul acesta de mușchi și de iarbă, singuri sub adăpostul copacilor acestora.

Și el o strânse la pieptul lui. Mândru, ca căută să se desțene din brațele lui, dar cu atâtă neclătinare, în cât lui Ștefan nu-i era greu s'o rășină; apoi ea încetă să se mai împotrivescă și se lăsă în brațele lui Ștefan, lăsând să-i cadă capul pe umerii lui; inima îi bătea atât de tare, că abea putea să mai răsuflă. Tot astfel respirația lui Ștefan, era arzătoare și înțepantă.

Stăteau foarte alături unul de altul; picioarele, genunchii, soldurile li se atingeau. Ștefan îi trecu brațul pe după gât, și apropiindu-o de el, își lipi buzele lui de ale ei; ea se zvărcoli câteva timp, apoi, sfârșită de oboseală se lăsă cu totul în voia lui și puțin în urmă îi înalza ușor sărutările; el o strânse la piep-

tu lui, și se sărutară amândoi prelung. Ștefan o cuprinse în brațele lui.

— Lasă-mă, lasă-mă te rog, fie-ți milă.

Oh, te rog, lasă-mă!

Și ea se împotrivescă din nou.

Dar, pe jumătate moartă sfârșită de propriile ei dorințe, fără să se mai poată împotrivi, se lăsă cu totul în voia lui Ștefan și timp de câteva minute nu se mai auziră de cât suspine și gemete înăbușite de sărutări.

Rămăseră îndelung unul în brațele altuia și copaci adăpostiră sub umbră dragostea lor, până ce vântul începu să adie mai rece, și ei intrară în casă.

Dimineața. Ștefan nu mai era acelaș; posomorât și tăcut se pregătea să plece și cum Clara colindă prin gară, și vizitând fiecare odaie una după alta se pregătea să intre în camera albastră, el o apucă de braț și cu o voce încetădită îi zise:

— Să nu intri în camera asta, să nu intri nici odată, te-ai ucide!

XCVI

Prietenul d-lui de Neishelm și Ștefan trăcură împreună după cum erau înțeleși.

Eșind de la oaspeții lui Ștefan întâlni pe Suzana și pe Magdalena.

Magdalena era însoțită și sarcina ei însoțită se trăda lesne. Ștefan le salută; ele se prefecură că nu-l cunosc.

Mai multe zile în urmă, Ștefan nu voi să vadă pe nimeni; se lăsa cu capul de perete și refuză până și hana treburilor ca să nu moară cură de foame; apoi se duse să petreacă singur câteva zile în odăile lui. Inceput cu încetul impresiunile lui se șterseră din memorie și se aruncă cu mai multă patimă ca ne altă dată unei vieți dezordonate și unei risipe care nu-i mai lăsa nici timp să respire, nici putință să-și dea seamă de ceare face.

XCVII

Am făcut afaceres pentru 100 de florini, zise Ștefan lui Schmidt.

Schmidt, virul Magdalenei, făcea parte de puțin timp dintre tinerii cu care se întâlnea.

— Și-apoi, adăogă Ștefan, o să se găsească într-o lucrătură ciudată.

Era vorba de un străin, de un marchiz de Melchior, venit din Franța de puțină vreme.

Ștefan și prietenii lui îngămfându-l, lăudându-l încercarea lui, sfârșie prin a face dintr'acel un soi de Ponceaunic.

Nu știa o boală nemăște și un servitor pe care îl luase cu el îl servea de interpret.

Cu o sută de florini dați de Ștefan tâlcuindu-l, întâ ce se hotărâse.

Când marchizul își pusă diamantele în degete, și le cămășă, Heinrich, după ce-i dădea mânușile și îi lăsa în zăd.

— D-le, lui pare rău că trebuie să-ți-o spun, dar, cu mai puțin de trei florini pe zi în schimbul serviciilor mele nu pot să promanț nici un adverb.

Marchizul cerea lămuriri. Heinrich repetă ce spusese. Marchizul infuriat îi zise:

— Fă ce vrei, dar nu-ți dați trei florini!

Plecară, și bietul om fu trist toată seara. El așteptă la prânz, flămâziseră cu toții.

— Am venit în grabă, zise Marchizul.

— Am venit, traduse Heinrich.

— Asta o vedem și noi, i se răspunse.

Răspunsul străinului fu găsit destul de ciudat.

La timpul prânzului cineva îl intră când o să se prezinte la recepția.

— În carând, zise marchizul.

Heinrich tăcea.

Marchizul îi făcu semn să traducă oaspeților ceare spusese.

— Dați-mi trei florini, zise Heinrich, în franțuzește.

— Trei frânghii să te spânzuri, zise marchizul.

— Răspunsul d-lui Marchiz, zise Heinrich, e așa că nu pot să-l traduc.

Femeile, ne știind de ce poate fi vorba roșiră și plecară ochii.

— Vă place șampania?

— Foarte mult, răspunse marchizul.

— Nu pot să pronunț vorba asta fără cei trei florini, pe care i-am cerut.

— Să mă nec cu paharul asta de vin, dacă ți-i dau?

— Domnul Marchiz, zise Heinrich, spune că un singur pahar de vin l-ar omori.

Se servi tuturor șampanie, afară de marchiz.

Când se însoță cu servitorul lui, marchizului îi venea să-l arunce pe fereastră; dar Heinrich îl făcu atent, că în orașelul în care se găseau, n'ai fi putut da de trei oameni care să știe franțuzește.

A doua zi dimineața, de oarece Heinrich părea îngrijorat, stăpânul său îi zise:

— Ce ai?

— M'a cuprins un de-gust adânc de substantive, și însă de un profit mare, sunt hotărât să nu mai promanț nici unul.

— Am trăit cu fără de adverbe, o să trăiesc și fără de substantive, chiar de-ar fi să-ți rup ciolanele, zăd n'ai mai avea nevoie de tine.

Bietul marchiz fu cu totul acitit la până când Ștefan se hotărî să înă să înceteze mistificarea; el își făcu o cîște dintr'asta și căpătă astfel prietenia marchizului.

A se citi în numărul 100 din „Universul Literar” și va apărea în numărul viitor.

Sacul cu glume

Scenă într-o prăvălie de încălțăminte gata:

Prima cumpărătoare. — Pantofii ăștia mă strâng.

Negustorul. — Se vor mai lăsa, se vor lărgi dacă veți umbla.

A doua cumpărătoare. — Pantofii ăștia îmi sunt prea largi.

Negustorul. — Vă asigur, doamnă, că se vor strânge mai ales dacă se vor uda la prima ploaie.

A treia cumpărătoare. — Imi vin de minuno de bine pantofii ăștia.

Negustorul. — Puteți să fiți sigură că tot așa vor rămâne. Nici nu se vor lărgi, nici nu se vor strânge.

Un anunț ciudat și caracteristic dintr-un ziar italianese:

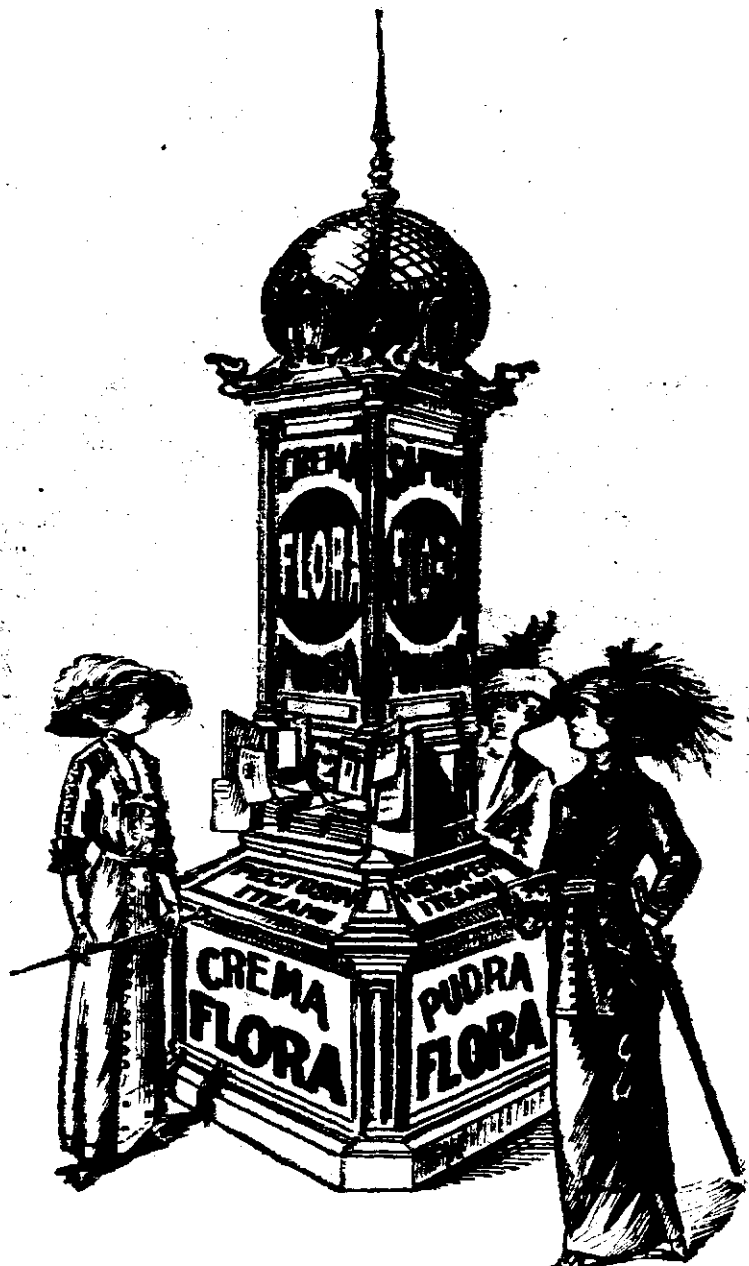
„Familie nobilă, scăpătată, caută cinei perechi de încălțăminte întrebuințate dar nu rupte, pentru cinei persoane adulte. În schimb, oferă lecțiuni de limba engleză, de patinaj și de tango”.

Ziarele ungurești, acum câțiva ani, făceau o gălagie ungurească în contra regiei care vindea tutun prost.

Regia se impresionă și lui măsuri de îndreptare. Ministerul de finanțe ordonă să se trimită redacțiilor câte o cutie cu unele produse ale regiei, ca să se încredințeze că confecționile sunt acum de bună calitate.

Un redactor mulțumind ministrului respectiv de dispozițiunea luată, se declară satisfăcut de noua producțiune a regiei și conchide astfel:

„Sperăm că excelența voastră va întinde măsura înălțată și asupra altor produse. Așa, vă rugăm ca, la viitoarea emisiune de bilete de bancă, să ne trimiteți oarecare cantitate ca probă și încredințăm că vom spune cu franchețe părerea presii și asupra lor”.

Ecourile săptămânei

Tratativele pentru împăcarea româno-maghiară au eșuat.

Partidul național românesc nu putând accepta condițiile puse de primul ministru Tisza, pentru cuvântul că avantajele acordate nu erau de natură să salveze interesele naționale ale românismului din Ardeal.

După cum se știe, sunt 50 la număr punctele oferite de primul ministru maghiar.

Între aceste puncte sunt: înființarea unei secțiuni românești pe lângă ministerul cultelor; oferirea a 40 mandate pentru români în parlament; revizuirea episcopatului din Haidudoneg în sensul că comunele pur românești să fie scoase de sub administrația bisericăască a acelei episcopii; un regim "blajin" pentru școlile românești și subvenționarea lor de statul maghiar, etc. etc.

În nici unul din condițiile puse de contele Tisza nu se prevede însă aplicarea articolului 44 din legea din 1868 asupra egalității drepturilor naționalităților.

Afară de aceasta, contele Tisza a pus condiția ca partidul românesc să treacă la partidul Muncii și să renunțe la ideea votului univoc.

Nu numai atât. Contele Tisza nu poate să nu poată să dea o sancțiune legală condițiilor ce le oferă românilor, astfel în cât în tot cazul, condițiile de împăcare erau dela început condamnate să rămână literă moartă.

Tula noticiilor pentru care tratativele au eșuat.

Și apoi, se mai știe că primul punct al programului partidului național românesc este autonomia Transilvaniei. Or, contele Tisza nu da nici o compensație potrivită pentru ca românii să renunțe la acest important punct din programul lor.

Lupta deci între maghiari și români va reîncheie cu și mai mare înverșunare. Românii sunt hotărâți mai mult ca oricând să se apere interesele lor cele mai vitale.

În Ardeal entuziasmul e mare cu în ajunul oricărui bătălie.

Dacă împăcarea cu maghiarii a eșuat săm, în cazul cel mai bun, a întârziat, în schimb, prietenia greco-română se strânge mai mult pe fiecare zi. Perechea regală graecă e așteptată în Aprilie în București, în vederea căsătoriei principesei Elisabeta cu moștenitorul Greciei.

E semnificativă importanța pe care lumea politică europeană o dă acestei alianțe.

Oficiosul francez „Le Temps” anunțând această căsătorie, publică un foarte elogios articol despre România și importanța ei în Balcani. Același ziar, la începutul campaniei noastre din vara trecută, tuna și fulgera contra acțiunii României în Bulgaria. Cum se schimbă lucrurile și cum le lămuiește timpul!

Alegerile parlamentare continuă. Ele au decurs fără bătăi, fără scandaluri și cu prea puține protestări contra ingerințelor administrației.

Creșterea sa observată în aceste alegeri este numărul neobicitului de mare al balotajelor.

Sunt alegeri, cum a fost colegiile din Hfior, cari trebuiesc rețuate a doua oară.

La alegerea col. II de Cameră de Hfior a ieșit cu o majoritate zdrobitoare doctorul H. Botescu, ceea ce a surprins multă lume. Enigma însă a fost repede rezolvată. El rotaseră toți bucurii, cărciumarii și cărnăturii de teamă ca nu cumva doctorul, căzând la alegeri, să fie readus la primărie și să-și înceapă seria anchetelor sanitare rămase de pomina!

Mestugean

BANUITORUL

de DRAGOSLAV

Secnetă jucată de artistul Botosescu.

Persoanele Nicu Viitorescu însurat de o lună. Scena reprezintă un antreu mare, la fund cu o ușă care dă în stradă și două ferestre în dreapta scenei o ușă ce dă în o odaie oarecare, în stânga alte două ferestre. În mijloc o masă, câteva scaune, o canapea, etc., etc. La ridicarea cortinei se vede venind Nicu. Sună, ușa fiind deschisă intră. În mână are un buchet de flori. În alta niște cutii de bomboane, etc., etc.

SCENA

Nicu (strigă) — Margherit, Margo, unde ești? Nici un răspuns. Iare: El Margo, Margotule! Zâmbește: Ho! E la bucătărie. S'o aștept. (Pune lucrurile pe masă. Scoate tabachiera, aprinde o țigară. Se așază pe scaun și fumează. Vorbește singur.) Cât de fericit sunt. De o lună is însurat. Am fost la Paris. În Italia. Și acum, ne-am așezat pe gospodărie. Nevasta mea e o menajeră minunată. Nici n'am visat să dau peste așa comoră de femeie. Ea face totul. Femeea de casă, nu-i decît ea un cîste de apucat cărbunii. Mi-a și spus, să nu mă amestec în nimic. Și să mă consider voșnic ca mosafirul, ca amantul ei. Nimic mai fericit decît atîta să fii amantul nevestei tale. Și ce amant... cu cununie. Dar nu vine s'o văd, s'o sîrut. (Se uită la lucruri) Uite ce i-am adus: flori, Lomboane, și mai presus de toate pe mine. Ah, pe mine! Idealul și visul ei. Mă menajează ca pe un copil. Iar cînd sîtur de ceva, mă netezește pe obraz. „Nu nu nu, puil meu! Ocol...” Și nu știe ce s'întî dea ca să mămîne. Dar nu vine, unde o fi. (Se ridică, strigă) Margo, Margotule! (aparte) O cheamă Margrita, dar eu am lătează-o Margotul... Ce frumos nume e acesta. Voșnic îmi aduce aminte de florile albe, de ochiul bouului, de tutăcele. Eă până acum, nu i-am făcut nici un compliment. Mă tem să nu se creadă. Dar e albă ca romanita, sveltă, o jucărie. O pierd din ochi cît mi-e de dragă! (Oftază) Și cînd îmi aduc aminte că am trăit albița ani în bulăcie, fără o ființă așa de scumpă. Zău îmi pare rău: s'arbi-lă viață am dus, cum o dău toți (ierii în chefurii, cu femeii ușoare. Cînd credeam că mi-am găsit un suflet, atunci cădeam în amăgire. Îmi amintesc de o întîmplare: iubeam pe una Mița, o femeie din lumea mare, dar căzută. Am cheltuit mulți bani cu ea. Într'o zi, mă dusei s'o văd, într'o zi în care nu puteam fi primit. Și ce să vezi: intrai într'un antreu ca așa. Camera de culcare era cum e și asta. Ușa deschisă ca acum. Ah, cînd am văzut, cînd intrai, că ușa e deschisă, mi-am adus aminte de pătania de atunci. Și mi-a dat un junghi prin urmă (își freacă fruntea).

Dar nu vine frate! De alințeri mi-a spus, că eu n'am ce căuta la bucătărie, că nu poate suferi pe bărbatii cari se leagă în toate. Așa e ea: până n'o aranja toate, nu-i mulțumită. Apoi se spală, se îmbracă, se parfumează și așa îmi ese înainte. Așa căsnicie o ideal. Parcă o văd înrînd ca o prîntesă. De aceea și eu țin să-i fac tot felul de surprize. (Își scoate iar o țigară. Se încruntă): Ah, teribilă viață am dus. Și nu pot uita pe mizerabila ceca de Mița. Eă o așteptam în antreu, cum aștept acum. Și numai că aud șoapte, răsete dîncolo. Nu mult după aceea, văd eșind un tip și fuga pe ușă. Am rămas mort.

Am tipat, am strigat. Iare ea, drept răspuns mi-a arătat ușa. Ah mizerabila! Însă acum is răzbuat. Toată jignirea mi-e răsplătită. M'a văzut erii cu nevasta la sosea, și s'a uitat pesonorat la ea, a făcut o

strămbătură de parcă i-ar fi dat cineva un gliont prin inimă și a dus mîna în partea stîngă și a oftat.

Ah ce bine mi-a părut, lasă să știe și femele de astea ce e suferința. Dar prea mult întîrzie. (Se ridică fluierînd, se duce la ferestrele din stînga, se uită).

Cine șade oare peste drum? De zece zile de cînd stau aici, un tip, ras de mustați, mereu rânjește spre casa mea. Urât tip. Anostă figură. Și mai presus de toate, obraznic. Mai erii, nevastă-mea și-a cerut voe să iasă în oraș, să-și cumpere niște lucruri. Tipul, toamă eșea pe pcartă. S'a oprit și mi-a salutat nevasta. Ce rost avea el să-mi salute femeia? Ea de gentilă, ia răspuns prin un zîmbet. Dar nu trebuia. Ea e fată bună, naivă, ia răspuns, dar tipu a luat-o de-a bună, și da unde da și se rânjește spre casa mea. Până într'o zi, cîl eșii la el și o vedea el pe naiba. Azi mi-am cumpărat un revolver (Scoate revolverul din buzunar) Știi cum îmi iubesc eu femeia sunt în stare să dau și cu tunul în un mizerabil și un obraznic. Dar nu, nu, (pune revolverul în buzunar) Margotul meu e cumințe, și plin de spirit.

Îmi amintesc de un fapt (rîde): Eram la Venetia, în un restaurant. De atunci știu că italianii is morți după romance. Un italian și-a cerut voe să icie loc la masa noastră și s'a apucat să-i facă curte Margritei, iar ea l'a ascultat, l'a ascultat. L'a lăsat să spuie orice, iar mie mi-a făcut semn să tac. Iar la urmă urmei, italianul a vrut să plătească o sticlă de șampanie, iar ea i-a zis: Pardon Seniore, sunt măritată. Vă recomand pe bărbatul meu. Dar ceta a rămas înlemnit. Iar nevasta mea a cerut plata. Ea lăsat roșu ca focul și mort de rușine.

Dar nu vine. (Stă și ascultă) Mi se pare că acum e la lavoar se spală. Se apropie de ușa din dreapta. Ascultă. E cineva acolo. Se spală. (bate în ușă) Nimeni! (Domol) Margo! Margo! Nimeni! Tine să vie îmbrăcată. Dar s'o necăjește puțin. (Sucește clanta. Ușa nu se deschide) E înmăiată. (rămîne pe gînduri, sare) Nu, nu, eu am innebunit! (Bate în ușă) Margo! Margo! Răspunde odată. (Nici un răspuns. După puțină gîndire) Dar ce a căutat frate, să-mi salute nevasta. Și ea de ce i-a răspuns. Mie nu-mi pare lucru curat. Stau de un ceas nu vine nimeni, ușa deschisă la antreu, închisă aici. (Ascultă) E cumva înăuntru. Sunt două voei. (Speriat) O voce de bărbat! (Se retrage) Doamne! (sbuciumat) Doamne! Doar n'o fi? Acolo, acolo un bărbat! (Se dă aproape) Rărutări! uniri. Doamne! (scoate revolverul din buzunar; se apropie și se retrage) Nu nu, am demnitate. Să știe ea, că știu eu, ar muri. Nu vreau să moară. Poate a greșit că am fost eu un ticălos. Și apoi să știe mizerabilul că știu eu, și să-și rădă de mine pe uliți. Cum poate să se uite o femeie la asemenea tip. Să știi că și-au făcut semn să se întîlnească, de aceea e și ușa dela antreu deschisă. Nu, nu-mi pot închipui altfel. Ah, Ah, ce mi s'a dat să pîtesc în lumea asta. Să mă înșele, să mă înșele Margrita mea. Pentru care aș fi jurat în o mie de biserică. Dar nu, nu, nu (răcneste) Nnu (scoate revolverul și se repede în ușă, care se deschide și sloboade un foc de revolver. În vremea asta se aude sunet de sticle sparte.

El rămîne prost. Al, ai, ce-am făcut, am lîpușcat portretul soacră-mii. Și nu-i nimeni. Două pisici au fugit pe geam spîrgându-l. Veniseră la întîlnire în camera mea nupțială.

Să mă fac că nu știu nimic (închide ușa și se plimbă grăbit prin casă) Dar unde e? Unde e? (supărat) Am să-mi tocmeșc o bucătăreasă și n'am s'o las deloc la bucătărie. (Își aruncă ochii pe fereastră; să uită bine) Cine e aceea? Ea e? Unde s'a dus? Ea e. Ea. (vesel) Margotul meu! Ea! Aa, și eă idiotul... (după puțină gîndire) Așa e domnule, ea și-a cerut voe de aseară să meargă în târg și să-și cumpere niște lucruri.

Și pe cînd cortina cade, el zice dînd din cap:

Sărmanul bărbatul prost
Bun odor la casă-a iost.

CONCERTUL VIOLONISTULUI C. C. NOTTARA

După cum Nottara-lata a cinstit prima noastră scenă, fiind una din mîndriile noastre naționale în Teatru, tot astfel Nottara-fiu îndăcurte să devie o mîndrie pentru neam în arta muzicală.

C. C. Nottara

Elev al celor mai de seamă profesori și compozitori ai conservatoarelor din Paris și Berlin, tânărul C. C. Nottara vine la noi cu diplome superioare și cu titlul de virtuos al vioarei.

Chemat la destine înalte în arta sa, deși solicitat să rămînă în străinătate cu angajamente superbe, tânărul artist n'a voit să ocolească patria sa natală și a voit să ne dea dovada puternicului său talent, producîndu-se și la noi în concertul pe care-l va da mâine, Luni 10 Februarie, la Atened, cu următorul program:

- 1) Concert în re minor No. 2 op. 22 H. Wieniawsk. Allegro moderato, Romanță, Alla Zingara;
- 2) Concert în la major No. 5. W. A. Mozart.
- 3) Concert în la major No. 1 op. 20 Saint-Sens.
- 4) Introduction în Rondo Capriccioso, Saint-Sens.

M'am îndrăgit de stele...

M'am îndrăgit de stele și de tine. Precum de-amurg prăvălitoarea blîndă. De câte ori, cînd trist, vîsînd, nu-mi vine Să văd în steaua pală, tremurîndă, Icoana sfintei dragoste ce moare?

Și-ades în vraja caldă tuncii clarc De-astîrle vîtu-i galben peste dealuri; Adînc nu te-am simțit, din arpițoare Bîntînd, o dulce dor, precum pe mături Bîntîlă paserea, de vecei prinbeagă...

De mult, în noaptea-ai răsărit, întregă, În noaptea-a sufletului, dulce, clară, Tu adorată stea, așa de dragă!... Dar s'a pierdut înherbîntata pară Așa de sus, prin cerul fără stele!

Portat-ai crucea suferinței grele: Te-ai dus, nefericită mea iubire, Luat-ai drumul lung și trist spre stele!... Cîldura stînsă, raza n rădăciere De-er mîngîia pe cel uitat, ce moare!

I. Fotl

Gustav Charpentier

Marele muzicant cu acest nume, autorul operii *Louise*, a fost ales în Academia artelor-frumoase din Paris. Cu această ocaziune, fiindcă el a fondat o școală de muzică, căreia i-a pus numele de „Conservatorul Mimi Pinson”, cusătoreasa revoluționară cântată de Alfred de Musset, *mădinețele* (cusătoritele) pariziene au voit să sărbătorească pe „marele lor prieten”, precum îl numesc. Pentru aceea, contribuind cu micile economii ce pot să facă din produsul celei de muncă lor cu acul, i-au cumpărat o spadă de academician, pe care i-au oferit-o cu pompă, într-o serbare făcută în marele amfiteatru al Sorbonii, în prezența d-nei Raymond Poincaré, care a cerut să asiste.

Ceremonia a fost încântătoare de tinerețe și de veselie, spun ziarele franceze. Nici odată amfiteatrul bătrânei Sorbone nu primise până atunci un asemenea auditor: fețe fragede și rochii de culori deschise, o primăvară împedocă băncile severului așezământ închinat literilor și științei. În firidele lor, marii oameni de piatră care veghiază neclintit asupra lucrărilor universitare, se arătau foarte mirați de priveliștea nouă ce li se înfățișa.

Gravul Robert de Sorbon se părea scandalizat, iar Descartes se uimise de asemenea drăgălașe și neașteptată invaziune. Lavoisier își pleca și mai jos capul spre asistența seducătoare. Pascal însuși întindea urechile să asculte și Richelieu își ridica nasul intrigat.

A urmat un concert delicios. Dar momentul cel mai strălucit al serbării și cel mai emoționant a fost al apoteozii. Căci s'a făcut cu adevărat o apoteoză ilustrului muzicant.

Gustav Charpentier se coborise de pe estradă ca să conducă el însuși corul elevilor „Conservatorului Mimi Pinson”. O lumină albăstrue se lăsa peste maestrul și peste un stol de fete îmbrăcate în alb, care, legate între ele cu ghirlande de roze, făceau pe ritmul muzicii, pasuri cadențate.

În aclamările asistenței apăru atunci Mimi Pinson, reprezentată de o mădinetă travestită în portul ei istoric, cu părul blond închis într'un bonet petrecut cu panglică, cu fișul prins cu o roză, cu șorțul festonat, cu rochia-i numai volane. Făcu o reverență și spuse, un compliment. Apoi, luând din mâna unei tovarășe spada academică, cu mânerul sculptat, cu „șanțul pentru curgerea sângelui” pe care nu va avea să-l verse, cântă cu drăgălașie garda și o dete academicianului.

A fost un delir de entuziasm și un tunet de aplauze, izbucnit din palme albe și mici, răsună lung și adânc sub bolțile vechei Sorbone.

IULIE

Un drum de țară, lung...
Din loc în loc,
Fantastice troițe,
Sub soarele de foc,
Și 'ntind schiloade brațe obosite,
De arșița de Iulie chinuite.

Not mergem amândoi pe drumul lung
Dar, de căldură, nici nu mă simțim,
Ci nici de unde am pornit,
Dar mai ales nici unde ne oprim...
Vom merge-așa, la nesfârșit,
Printre troițe schiloade
De ploaie și de vânt,
De soare și căldură,
Vom merge-așa, mereu, pe
negândite,—
Cu trupurile tot mai obosite...

Vom întâlni un han departe, poate,
Ori poate o fântână...
Da ce ne pasă?
Mergem,
Și arșița ne apasă,
Și poate arșița ne mână
Spre-un han, departe, ori către-o
fântână;
Deși doar altceva ne-o fi făcut

Să mergem pe un drum tăcut
Și plin de-atâta soare
Care ne arde, care ne dogoară...

Ne ducem legănându-ne greoiu,
Cu gândurile moarte n noi,
Cu trupurile obosite,
Ca și troițele ce par,
Pe drumul înălțat pe nesimțite,
Că suc fie care un calvar...

M. Săulescu

REMINISCENȚE

De atunci sunt aproape treizeci de ani.

Pe ministrul Aurelian dela departamentul de lucrări publice, îl frământa ideea înființării unui serviciu de navigație fluvială și maritimă. Odată, fiind într-o călătorie pe Dunăre cu un vapor austriac, intră în vorbă cu căpitanul Franasovici. Aurelian găsind în acest comandant ajutorul căutat, pentru că ori și cum îi trebuia un colaborator de specialitate, i-a propus să treacă în țara noastră.

Franasovici a promis și Aurelian întorcându-se în Capitală după ce a supus proiectul său primului ministru I. C. Brătianu, îl chemă telegrafic la București.

Astfel Aurelian împreună cu Franasovici a pus baza celui dintâi serviciu de navigație fluvială cu ale cărui mici vase s'a făcut primele transporturi de sare.

Franasovici era de origine sârbă și avea un frate ministru în patria mamă.

După ce a murit nimeni nu și-a mai adus aminte de el, de bietul grădinar care a îngrijit ca sămânța aruncată de Aurelian: în domeniul nautic, să incolțească.

Astăzi însă, când suntem în ajunul unui mare eveniment național, e de datoria noastră să ne aducem aminte cu multă venerație de căpitanul Franasovici și de marele bărbat de stat Aurelian.

Pentru întreaga țară ar fi o onoare, iar pentru marinarii civili o bucurie ca cel dintâi vapor pe care îl va pune la apă noua societate „România” să poarte numele lui Aurelian, nume frumos cu o reputație istorică, numele fondatorului navigației comerciale române.

C. Tonegato

ARTHUR CODOBATURĂ

de ROMULUS CIOFLEC

Un om cum se cade și un prieten rar — pentru cine poate să-l câștige prieten — e Arthur Codobatură, Dumnezeu să-l fericească după vrednicia lui. Cu adevărat, bun băiat!.. Arc, totuși, un cusur, un singur cusur: e pesimist... Pesimist și nu tocmai; mai mult sceptic — și nici sceptic în înțelesul adevărat al cuvântului... când zici *sceptic*, înțelegi pe omul — și în deosebire pe omul prea învățat — care nu crede în nimeni și în nimic. Arthur, amicul meu Arthur, nu e cu totul neîncredător; e, așa zicând, mai mult scârbit... scârbit de oameni și de zădărnicia lucrurilor omenești... Adevărat că nu e cine știe ce om învățat.

Îmi aduc aminte, ne cunoscusem la teatru...

O întâmplare!.. câte, în viața omenească, nu sânt de cât un joc al întâmplărilor?! Insași viața noastră e urmarea unei întâmplări. Cunoștința se face grozav de ușor în tren, la teatru, la cinematograful, în excursie, la înmormântare, la nuntă etc. Stați pe două scaune alături călătorind în același compartiment, ieșiți parte la cu jumia aceluiași prieten sau îl petreceți la locașul cel de pământ... Ori „Dumnezeu să-l ierte”, ori „felicitările”, ori, în sfârșit, mâncărimea de limbă face să se rupă ghiata.

În tren, mai cu seamă în tren, când călătoresc doi în același compartiment, când călătoresc departe, gările sunt rare iar conductorul, ceasuri întregi, nu se mai arată cu *perforatorul*... parcă-i vezi, cu căutătură ce coboară o visare, măsurând pereții, trecând în revistă harta căilor ferate, sfaturile igienice și tarifele pentru obiectele stricate și geamurile sparte căscând ochii spre natura încântătoare ce aleargă... Până ce, unul își pierde răbdarea și se adresează politicos celuilalt: „Imi dați voie?” (să deschidă geamul, să-și arunce ochii peste un ziar, peste o revistă pornografică)... „Călătorii departe?” — și restul urmează de la sine.

Noi, eu și Arthur Codobatură — la teatru — ne-am cunoscut, că i-am cerut vecinului meu din dreapta, lui Arthur adică, să binevoiască să-mi împrumute, — dacă nu se supără... — programul. E de prisos să mai spun că s'a grăbit să mi-l dea, trădându-și toată bucuria că mă poate servi, deși, în clipa când i-l ceream, *tocmai* chema la rampă pe un actor favorit...

— Mă innebunesc după o comedie bună!..

— Și eu...

De la reprezentanța aceea eram prieteni.

Țin minte că, după teatru, Codobatură a ținut să peteceluiam prietenia cu mai multe rânduri de halbe — nu 'mi aduc aminte bine câte... Atunci am început să descopăr comorile sufletești ale noului meu prieten. Nu mai vorbesc de viața lui de adevărată mucenicie pentru alții, de suferințele lui fără număr, de țărâna cu care a știut să le poarte, până să iasă la liman, luptând și cu oamenii, cu mizeria și încă de atâtea alte câte mi-a povestit... Pentru ce să mă mai opresc la acestea, când am mărturie bunătața lui rară față de mine?!

Deși el plătise berea toată — și încă un băciș gros pentru băiat — tot el mă luase pe mine de braț... Eram destul de mișcat, ca s'o bege de seamă. Mergeam alături, amândoi tăcuți, cu figură galeșe, toți oamenii frați, apropiindu-i de divinitate... Eu însă mă simțeam în același timp bîruiț sufletește, îndatorat față de acest nou cunoscut, care, dintr'un început, îmi dăduse toată inima lui. Și năzuind să-l fac dovada de bunătața, de noblețe sufletului meu, îl întrebai — prevăzând că ne despărțim — : *altfel*, cum o mai duci cu ale vieții?

Își strâmbă buzele în semn de renunțare desăvârșită: „Mizerie!”

Tocmai trecea un mort — și, dându-mi seama că aici trebuia să fie pricina turburării prietenului meu, mă sili să-i atrag atenția spre o vitrină... Aș! ochii lui la mort!.. În sfârșit atunci, fără ocol, să-și întoarcă privirea, că-i face rău... Nu răspunse nimic, dar mă ascultă, se supuse ca un copil...

Mă întrebam atunci: să fie un pesimism înăscut, să fie nemulțumirea împotriva vieții de la care, cum singur spunea, primise atâtea lovituri?! Ori, în clipa aceea, mintea lui era robită de amintirea unei nenorociri grozave — și nu mai știa ce spunea?!

Ne-am despărțit curând — și, când ne-am strâns mâinile cordial, am căutat, tot așa mai pe departe, să-l înseninez cu câte-va vorbe căutate...

L'am văzut pentru a doua-ori, curând la 10 Maiu, seara la iluminatie... Trecea în mijlocul unei cete de amici veseli, zgomotoși. Era o vreme rară — și un aer de veselie pe toate fețele... Eram foarte bucuros de buna-dispoziție a prietenului meu — fie pentru cuvântul că sunt și eu naționalist, fie pentru că-l vedeam, în sfârșit, privind viața altfel...

Deși era în societate, nu mă puteai abține de a-l opri în cale... Îmi întinse mâna și ni le strânsăram cu căldură.

— Frumoasă zi de sărbătoare — în-gânăi eu cu obișnuitul sentiment în voce...

— Splendidă, adăose prietenul meu, cu o bucurie stăpănită și cu ochii spre tovarășii cari slăbiseră pasul și-l chemau din sprâncene, parcă ar fi vrut să zică: „De unde l-ai mai descoperit și pe asta?” „Acuți-ai găsit să te oprești la taifas?” etc. etc.

De oarece, în privirile lor se putea citi și respect pentru Arthur, nu-mi pierdui sângele rece și, grăbit, încercai să-l intru în suflet deodată:

— Altfel, ce mai ala-bala?!

Își adună buzele, le strâmbă cu nepăsare, apoi cu oarecare scârba:

— Mizerie!..

— Cum se poate? stăruii eu, silindu-mă să nu par prea îngrijorat...

— Ia, viață stupidă... Ce poți să alegi dintr'înșă?!

Vre-o doi se apropiaseră hinișor de noi și mă priviau aproape amenințător...

După ce făcuse câți-va pași Arthur se opri și mă căută cu ochii prin mulțime (eu încă îl priveam compătimitor):

„A-propos, poimăine e aniversarea nașterii mele...” Și stăruii să-l fac onoarea de a participa la o petrecere organizată pentru amicii lui cei mai intimi. Nu numai că primii îndată, dar, în același timp, mă sili, prin toate mijloacele, să-l arăt că eram de vesel și de onorat...

A fost, în adevăr, o petrecere de i-a mors vestei, și a ținut numai până la ziuă... Toți, unu și unu! Băceți drăguți, fercheși, bonvivanți fără măsură!.. De altfel, nu se puteau lipsi de Codobatură altfel de oameni, cum am spus-o și în toast-ul meu... Fusesem așezat la dreapta sărbătoritului, iar la dreapta mea și la stânga lui Arthur, până la coada mesei, ceiași, patru-spre-zece la număr... După cele patru sticle de șampanie, au mai deilat pe dinaintea noastră atâtea sticle de vin, că dela o vreme, toate cele goale, au fost orânduite în colană de marș, dealungul unui perete... Nu mai încăpeau pe masă...

Codobatură avea bani și nu se scumpea când era vorba de niște amici adevărați. Deși încă foarte tânăr, era șef de birou într'un minister. Unul dintre puternicii zilei, care văzuse că e stofă în Arthur, i-a făcut vânt, din vreme, și, în primii doi ani,

sbura din grad în grad, ca o minune... Și fiindcă, pe deasupra, se bucura de încrederea stălpilor din minister, anumite fonduri au fost trecute în administrarea lui, și, nu era săptămână să nu i se încredințeze, fie o însărcinare grea și delicată, fie o lucrare suplimentară, pe care, apoi o făcea cu băteală... Se bucura, în minister, de simpatia generală.

Când a fost mai după miezul nopții, Arthur mă ținea mai mult de după gât... Avea o privire largă, blândă, de o fericire mai mult melancolică, cu care își îmbrățișa toți invitații... Eă, înghemuit sub brațul lui—e o clădire de om solidă al dracului...— priveam fericit la ceilalți...

„Am mai câștigat un băiat bun...” —glăsuși într-un moment dat Codobatură, cu o bucurie stăpânită și cu siguranță, adresându-se tuturor.

Unul dintre comesenii, care mai cuvântase de câteva ori, se ridică, atunci, și închină un pahar pentru mine... Aplauze prelungite și ovații sgomotoase au însoțit cuvintele simțite ale oratorului—și privirile mă căutau cu bunăvoință... Arthur mă privea duos peste umăr, parcă ar fi vrut să-mi spună: „Iată unde se găsește prietenie adevărată...”

Eram foarte mișcat—și, în cuvintele mele, rostite cu glas tremurat, n'am putut să li-o spun decât această... Și m'am tras iar sub brațul lui Arthur...

Pusesem stăpânire pe toate inimile. Când am ieșit din taința noastră, mai eram abia opt—și soarele începuse să stropescă acoperișele cu pulbera-i mărunță de aur... Tot mergând pe trotuare, numărul nostru scăzu mereu, până ce, în sfârșit, la o răspântie, salutară pe sărbătorit cei din urmă doi, grăbind să-l felicite încă odată...

Codobatură îmi ținea, acum, mâna în mâna lui caldă și mergeam, așa, mai mult tăcut... Deși eram încă sub stăpânirea unor simțăminte puternice, căscam, une-ori, și unul și altul, din cauza timpului înaintat în care ne aflam. Eram, însă în sufletul meu, foarte mulțumit văzându-mi prietenul mai îndrăgît de viață—așa cum îl văzusem...

La despărțire rostii și cu câte-va cuvinte bine simțite, pe care mi le căutasem mai din vreme... Arthur mă ascultă cu modestia lui obișnuită, deși avea în ținuta lui, ceva sărbătoresc... mă sărută, făcând și eu la fel—și ne pirvirăm două clipe adanc mișcați... Pași apoi spre celălalt trotuar...

Simțeam, însă, trebuința sufletească să-i mai adresez o vorbă—și, cu toate că era în mijlocul străzii, îi strigai cu înduioșarea care mă stăpânea încă.

— „... Alfel, cu viața cum te mai împaci?”

Prietinul meu — care se oprise în mijlocul drumului — se întoarse pe jumătate, ridică umerii, înclină ușor din cap, își adună buzele, le strâmbă ușor.

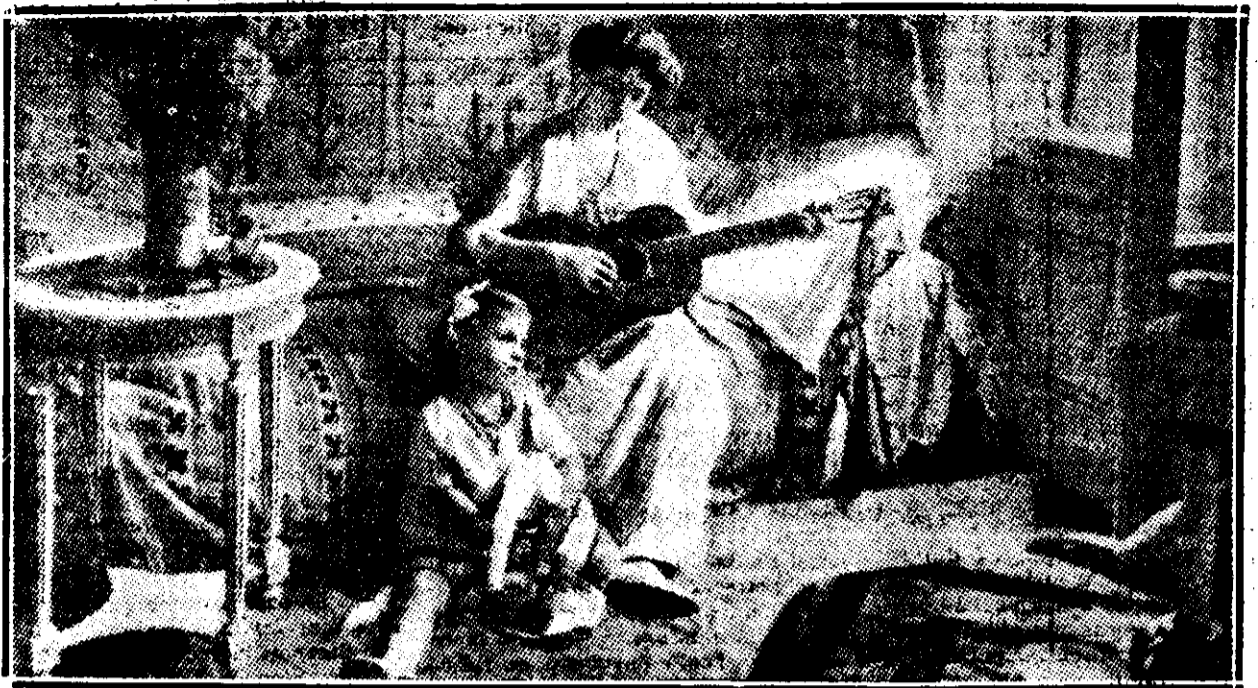
O lăptărească trecu în goană cu cotiga ei, gata să doboare la pământ pe Arthur, care se aruncă spre trotuarul celălalt.

Când huruitul mai slăbi, îmi strigă peste drum:

— D-ta?

— Ciac, — pac, mai mult prost! — îi strigai cu recunoștință de pe partea ceastălaltă, și nu l-am slăbit din ochi până ce a dispărut, departe, la un colț.

Soarele îi mângâia din urmă cu razele lui căldute, cîrmind înainte-o umbră uriașă, care se hătăna printre stâlpii porților și grăsurilor boieresti.

Principesa Sofia de Wied, suverana Albaniei, cu fiica sa Maria Eleonora

ILIE ȘI MARIOARA

de ION BORVIZEANI

Era odată, ca nici odată, dacă nu era nu se povestea...

Era odată un flăcău frumos, a-nume Ilie, ce trăia într-un sat la poalele Carpaților... Era păstor. Era cel mai frumos păstor!... Dimineața în zorii, pornia cu mieluseii lui, albi ca laptele pe cari îi iubia și cari îl iubiă mult de tot, fiindcă cavatul lui suna așa de dulce și duos, în cât oile erau cuprinse de o vrajă necunoscută!...

Și mai era în acel sat, la poalele Carpaților, o fată potrivită de statură, voinică, cum sunt țărancele noastre dela munte, rumenă, cu pieptul plin, cu ptept sănătos, brațe voinicești, corp mlădios și mai avea un „ce” drăgălaș în felul ei de a vorbi... O și era așa de zburdalnică micuța de Marioara, căci așa o chema pe fată!... N'ar fi fost în stare un tânăr să o apuce în brațe!... Ca un șarpe se incolăcia, se răsucia și nimeni nu o putea prinde...

Și Ilie era cel mai frumos flăcău, și care putuse, cum nici eu nu știu, să o prindă pe Marioara, despre a cărei frumusețe se dusesse vestea până hăt departe!...

Vecinii îmi spuneau că el s'au cunoscut la horă. Zice că, Marioara era îmbrăcată cu un costum nou, țesut de dansa, căci Marioara era fată harnică și țesăturile făcute de dansa erau cele mai laudate de bătrâni, și ajunseseră până în București la expoziție... A luat și un premiu, după cum spun vecinii, de 40 galbeni, pe cari Marioara a spus că îi va da aceluia dintre tinerii din sat, cari o va fermeca... Și'n hora de care vă vorbiam, se zice că flăcăul căta cu ochii dulci la puiculița cea brună, cu fața îmbujorată și plină de viață. Apoi se așeză într-un colț și începu să cânte!... Era atâta foc în cântecul lui Ilie, în cât hora se oprî, țărani își scoaseră căciulile și se apropiară, lungindu-se la picioarele lui Ilie... Din când în când se auzia hohotul blând al mieluseilor și Ilie cânta, cânta, cum nu mai cântase nimeni până atunci!... Căci Măricara, frumoasa fată de la poalele Carpaților, de a cărei frumusețe se dusesse vestea până hăt departe, se duse lângă el, îl privi, căta sfi-oasă în jos și când de când s'o pondească lacrimile!...

De odată vraja încetă și Ilie ridicându-și căciula în sus, isbucni în: — „Ura flăcăii și să ne trăiască fetele!”

— „Uraaa!”

Și'n ăst timp Ilie prinse a o sărută pe Marioara!... Fetele mai ti-

neru se uita pe furis la îndrăgostiți, iar bătrânii își făcură de lucru în altă parte!...

Așa spun vecinii că s'au cunoscut și îndrăgiti... Eu nu știu dar, dacă o fi așa, tare ași fi dorit să-l văd și eu... Și cum spuneam, Ilie și cu Marioara își dăseră mâna!... Și dragostea lor era mare. El se ducea în zorii cu mieluseii lui spumoși, dar cu gândul era departe, la fata cea rumenă și plină de viață!... Apoi se așeza pe vre-o piatră și cu capul plecat pe umeri, cânta, cânta ca în ziua când a cunoscut-o pe Marioara!... Oile se apropiau tăcute la picioarele stăpânului lor, și ascultau vrăjite... Și păstorul meu, avea o privire care te pătrunde... Cum n'avea să induioșeze inima Marioarei? Abia aștepta Ilie să se facă seara, căci Marioara — care trecuse prin aceleași clipe de neliniște și așteptare — se ruga de mult să apună soarele, să apară iar luna pe cer, luna care-i dase așa de multă fericire cu o seară înaintea!... Și dragostea lor nevinovată creștea pe zi ce trecea!... Și tinerii nu se gândeau ci dornici de viață—numai a lor—lăsa cine știe unde pe bătrânii din sat!... Infrigurați se strângeau din ce în ce mai tare, și o porneau pe sosea în pădure!... Printre pomii, în bătaia vântului, pătrundeau razele lunii — luna care protejiază pe îndrăgostiți—și atunci îi vedeai cum stău lipiți, strâns, gură în gură!... Într'un târziu se întorceau acasă!...

La hora din sat, flăcăii și fetele jucau cu foc, dar Marioara și Ilie erau cel din frunte!... Moș Sandu, cânta... îi zicea bine din vioară!...

Într'o zi se întoarse în sat un tânăr, care plecase de câțva timp și care iubise cândva pe Marioara... Se numea Radu. Venise tocmai Dumineca și se găti frumos să se ducă la horă... Aci găsi pe Marioara alături de Ilie!... Sângele-i se urcă în ochi se duse la ei și smuci pe Marioara de lângă Ilie!... Atunci Ilie după ce privi în ochii Marioarei, care se uita cu ură la noul venit—se repezi la Radu și se icinse o luptă strașnică... Hora se sparse. Unii nu voiră să-l lase.

Un moș bătrân zise:

— Luptă dreaptă flăcăii!...

Iar Marioara spuse:

— Pungulița cu 40 galbeni și mâna mea e a învingătorului!... Flăcăii erau voinici, dar Ilie o iubea, cum nimeni nu iubise până atunci și-l strânse pe dușmanul lui atât de tare, de-i se icinse o luptă strașnică... Hora se sparse. Unii nu voiră să-l lase.

de pământ... Un ura și Ilie scoțându-și pălăria se îndreptă spre Marioara... Aceasta îi aruncă pungulița și se icinse horă mare!...

Noul venit, iubise pe Marioara și văzându-se învins, plecă cu traista la subțioară, în alt sat, cu gând să nu să mai întorcă!...

Trecu un timp, cu aceleași licăriri plăcute. Se apropia nunta. Pregătirile nu se mai termina, căci avea să fie o nuntă cum de mult numai fusese... Dar într'una din zile, iată-l pe Ilie stând de vorbă cu Ioana vecina lui, o fetișoară de 18 ani, când deodată se ivește și Marioara, care tocmai se ducea la fântâna din sat să ia apă!... Văzându-i se furisă printre copaci!... Îi văzu apoi, cum pornesc spre fântână, cum el ia donița cu apă și de mână cu Ioana, pornesc spre casă și cum Ilie intră în curte la Ioana!... Izbucnind în plâns se duse de-și umplu donița, o luă pe umăr și porni spre casă... În drum se oprî de câteva ori și-și zicea:

— Mă înșeală Ilie!... Făcat de Radu, era de treabă săracul!... Mai bine că i-am văzut, să nu mă fi măritat cu el, că o ducem rău!... Și doar îmi era drag atât de mult!...

Acasă ajungând părinții o dojeniră că întârziase... înghiți în sec, apoi se duse în odaia de alături, unde țesca sora ei mai mică. Îi spuse totul!... Sora ei o mângâie pe obraji, căci o iubea mult. Îi promise că are să vadă ea, are să afle!... Marioara însă scrisese lui Radu să se întorcă, căci nu-l mai ia pe Ilie de bărbat!...

În noaptea aceea luna nu i-a mai învăluit cu blândetea ei... pe Ilie și Marioara!... Vecinii erau obișnuiți să-i vadă trecând strângându-se unul de altul!... Însă în seara aceea nu treceau!... Într'un târziu Ilie trecu singur, abătut, cu capul plecat pe umărul stâng. Întâlnindu-l pe Sandu, acesta îl luă la rost, să-i spue ce are de e așa de trist? Ilie îi povesti că Marioara la trimis vorbă că nu-l mai ia de bărbat fiindcă el a stat de vorbă cu Ioana!... Sandu răsă și-i făcu prost că se sperie de atâta lucru, că doar așa's fetele!...

A doua zi era horă 'n sat. Se răspândi vestea că Radu se întoarse fiindcă Marioara avea să-l ia de soț!... Și pe la colțuri auzia:

— Câm de la lăsat pe Ilie!...

— De soroz!...

— Care o fi cauza?...

Altele ziceau:

— Da ce? prea se fudulia Ilie cu ea!...

Toată lumea aștepta cu nerăbdare să se adune la horă, căci se spunea că Marioara avea să-i ceară punga cu galbenii lui Ilie și să o dea lui Radu!...

Se strânse tinerii la horă, la braț câte o pereche, gătiți de sărbătoare, iar bătrânii numai puțin, gătiți îi

mânca cu ochii de bucurie!... Hei, când s'au făcut așa curând mari o-draștele?... Până mai eri ce erai și astăzi!... Într-un târziu iată că vin și Radu cu Mărioara de braț!... Ea avea o mulțime de flori, cari mai de cari mai frumoase, mai colorate decât măreștoarele!... Nimeni nu-i privea cu drag, nici chiar acei ce bălăseră!... Se potriveau așa de bine Mărioara cu Ilie, parcă ar fi fost tăcutul unul pentru altul... Ilie sta pe o bancă, trist...

— Ilie, tună Radu, am venit să-mi dai punga, care mi-ai luat-o pe nedrept!

— Nici odată!... Punga rămâne la mine. Se vede că ești cam zmintit!...

— Ce?

— Dacă nu vrei să o pățești, atunci să-ți calci urma!

— Nu mie teamă!

Radu privea cu ură. Cel din sat asculta, căci doar în satul lor nici odată nu văzuse așa ceva... Ilie privea cu dispreț, scoase punga și o trânti în fața Mărioarei, strigându-i:

— Nelegiuit-o!

Fata se făcu roșie ca un rac; iar Radu râdea de se prăpădea, făcându-l pe Ilie nădrău... Mărioara voi să spună ceva dar simțea că o îneca... Păi...

— Ilie, adaugă ea în sfârșit, nici un cuvânt greu în față... Ești galben la față și mânios... Sunt geloasă fiindcă te iubesc și fiindcă tu mă înșelă!

— Tăie drag Radu, spuse Ilie... Fii fericit!... Eu ce voi face nu-ți va trece în inima de loc!

— Ilie spune drept!

— Cum crezi!

— Ți-am spus că nu!... Mă chemase, fiindcă tata era acolo și trebuia să vândă niște mei și ca să nu să încerce în secoteală!

Nici nu apucă să termine și Mărioara se repezi de gâtul lui, sărutându-l... Un „uraaaa” puternic răsună. Iar Radu, mormăi printre dinți.

— Ridică punga, zise fata.

Ilie o ridică, săvârșind-o și o ascunse în chimir. Se îndreptă apoi spre Radu, îi întinse mâna, zicându-i să rămâie în sat!... Radu se împacă și pose lăutar să cânte... Prețul satului te mai mâină înținerilor și întreg satul se puse pe petrecut... Din când în când Ilie cânta cu cavatul, cum cântase de atâtea ori, fermecând pe meseri, iar din depărtare se auzea behăitul duios al tălăseșilor!

Și mult timp se povesti în sat, lup-ta celor doi viteji pentru frumoasa Mărioară, despre a cărei gelozie se spuneau lucruri mari!

Și acum Ilie și cu Mărioara, sunt moși ca și mine—adăugă bunicii gospodari de frunte în satul ăla poalele Carpaților și are niște flăcăi și fete cum rar întâlnești!... Ruptă bucătică din părinți!... Iar cavatul fermecător al lui Ilie,—ja îndemnul tinerilor din sat—răsună tot așa de duios, când e atins de buzele lui!

ță era îndreptată spre țelul ca prin broșuri numeroase să explice operațiunile militare ale Franței în războiul franco-german, ca astfel să contribuie la o apreciere mai dreaptă a țării sale și a lui.

De obicei el se arăta numai la amiază la masă, după care apărea seara la cină și la puținele audiențe pe care le acorda. Arareori părăsea el locuința pentru ca să facă scurte preambulări, în care se sprijinea pe un baston, pe care l'a întrebuințat împăratul Napoleon I la St. Elena.

Când vroia să se recreeze după masă făcea pațiențe cu împărăteasa, sau se odihnea multă vreme pe un divan vechi, a cărui stofă fusese odinioară de culoare violet deschis. Când se odihnea era scufundat într-o profundă meditațiune și nici odată n'a aflat nimeni ce se petrecea atunci în sufletul chinuit al împăratului deștronat. La cea mai mică mișcare, pe care o făcea vechia sa boală de piatră se ridica la o înălțime primejdioasă și este lucru cunoscut că a trebuit să se supună la dese operațiuni. Când medicul său curent dr. Conneau îl slăta pe Napoleon să se supună unei noi operațiuni, Napoleon, care zăcea pe divan își încordă toate forțele și pe când se ridică sprijinit de medic, îl privi pe acesta cu ochii obosiți și apoi îl întrebă ca și deștețat dintr-un vis urât: „Nu este așa Conneau, că la Sedan n'am fost laș?”

În camera defunctului Soveran priveghea Filon și în conferința sa el făcu observațiunea că nici odată nu va putea uita patul de fer pe care zăcea corpul slab și mic al împăratului cu barba și părul cărunt. La picioarele patului, sta în genunchi, o călugăriță care se ruga înec.

Un miros amețitor de violete umplea camera mortuară, deoarece violetele fuseseră florile favorite ale împăratului și sub o grămadă mare de aceste flori de primăvară Napoleon III fu transportat la mormânt.

C. Scurtu

EPIGRAMME

Dr. Med. Vix.

Notarii noștri, ori cum, au pricină
Când blastămă moderna medicină:
Vix, doctorul, nici unul pacient
Nu-i lasă vreme pentru... testament.

Spitalul nostru l-a lăsat

Vix, care-aiurea s'a mutat;

Bolnavii toți sunt optimiști.

Namăi... moștenitorii s' trîști!

VREMURI VECHI

Alu lui Moisi porunci:

„Nu ucideși, nu jurași!”

Căci patunci doar nu erai

Invă... medic și-avocați!

Unii epigramist

Cinci, șase epigrame, făcând, abil,

deodată:

„Pe mine nu mă costă nimic impro-

zarea!”

Mi ai spus, zămbind, poete, — Te

cred, numai păcat!

Catâta căl te costă, atât îi e...

valoarea.

Cernăuți

C. Voevidca

În Biblioteca de popularizarea științei a apărut *Cum să înveți sticlele*, broșură de 150 pagini cu 28 gravuri, de d. V. Anestin. E un manual practic pentru cei cari vor să se familiarizeze cu toate constelațiile ce se văd din țara noastră și cuprinde numărâte tabele și sfaturi, între altele o tabelă pentru găsirea pe lună a planetelor principale până la 1930.

Prețul 1 leu 20 bani. Se găsește de vânzare la principalele librării și se trimite prin ramburs dela administrația Casei Școalelor (strada Fântânei).

Aniversarea societății Funcionarilor publici

Sâmbătă, 1 Februarie, s'a dat în saloanele Soc. funcționarilor publici, pentru a 32-a ei aniversare, o serată artistică-dansantă.

După cuvântarea ținută de d. vice președinte V. I. Istrati, a urmat câteva producții artistice.

D-nii doctoranzii în medicină Măcănescu, Savopol și S. Demetrescu, au executat la violoncel, vioară și piano un Trio în re minor de Reissiger. D-na Aurelia Niculescu a cântat aria Suicidul (Gioconda) de A. Puccini și *Vissi d'arte, vissi d'amore* de G. Puccini. D. Jean Niculescu, a acompaniat la piano de d. V. Steopoc, a executat din flaut, *la Syrène*, concert de Terschek. D. Const. Sgrof a cântat *Ideale și Vorrei mori*, de Toschi. D-soara Aurelia Arosloleanu a declamat *Ispita* de Coșbuc. D-nii Vasile Steopoc, elev clasa VIII, St. Sava și Alex. Steopoc, elev clasa VII liceul Lazăr, au executat la piano *Uvertura la 4 mâini* de Lusstpiel. D-na Aurelia Niculescu a cântat *Nu este așa?* de Tito Mattei și *Albina* de G. D. Cavadiu.

D. G. Niculescu a executat, cu mandolina, acompaniat cu chitara de d. Scaurlă Dinescu, *O mazurcă de Concert* și *Legende Valaune*.

Toți artiștii ocazionali au fost frenetic aplaudați.

După aceste producții, a început dansul care a ținut până la ora 4 din noapte. Acompaniamentul la piano a fost ținut de d-na Bertha Marchand și la vioară de d. Voiculescu.

O afuență mare de domnișoare, doamne și domni umpleau saloanele Societății, splendid iluminate. Au dus cu ei o plăcută amintire de medul cum s'a petrecut.

Viața artistică și literară

Domnișoara Tina Barbu, care a revintrat în „Teatrul Național”, a debutat admirabil, serile trecute, în *Denisa*, o fericită creațiune a distinsei noastre artiste.

De câțiva ani, neîntrecutul comic Iulian joacă pe *Coana Manda* în *Tango*, la *Comedia*. Mai poate fi văzut astă seară de iutătorii creațiunilor scenelor de Mahala în care excelează Iulian.

Marea noastră tragediană, d-na Agatha Bărsescu, reputează mari succese pe scenile principale din America, ducând și peste oceane fama geniului artistic al neamului românesc.

La Teatrul Leon Popescu se fac repetiții cu *Dora*, noua operetă a tânărului compozitor Ionel Brătianu cu libret de poetul T. Dușescu-Dușu.

La *Cercul Analelor* va vorbi Mercuri seara d. Gr. Filipescu despre *Snebism*.

Reprezentatiile de operă ale Academiei de muzică și artă dramatică în vederea cărora se fac studii asidue de câțiva timp, vor fi conduse, ca orchestră, de maestrul Umberto Pesione.

Enigmă și Gânduri triste sunt cele două tablouri pe care d-na Eugenia Iordănescu le expune la *Union des femmes peintres et sculpteurs* din Paris în expoziția de primăvară.

Maestru Filip Marin a terminat de curând o admirabilă icoană de marmură a lui Crist și lucrează acum la o altă operă statuara de mare valoare, *Eminescu*.

Capul genial al poetului nostru e o erupțiune dintr-un bloc de mar-

moră, simbolizând geniul care izbucnește ca o flăcără din infinit.

Probabil că acest bust al lui Eminescu va fi așezat în grădina Ateneului Român în zilele comemorative când se va aniversa 25 ani de la născerea genialului nostru cântăreț.

Pictorul Bulgăraș a fost însărcinat să facă tablourile celor dintâi zece miniștri de interne spre a fi așezate în cabinetul Consiliului de miniștri.

Fapta d-lui V. G. Morțun e vrednică de toată lauda mai ales că apreciatul pictor nu sta tocmai pe roze în ultimul timp.

Și, pentru că e vorba de aniversarea lui Eminescu, mai dau știrea că maestrul Castaldi lucrează la o simfonie închinată memoriei lui Eminescu, după versurile puternice ale maestrului A. Vlahtuță.

Imnul „*Se ntore viteji!*” al maestrului Castaldi a fost imprimat la gramofon, cântat de corul capelelor ruse din Capitală cu acompaniamentul mai multor artiști din orchestra ministerului instrucțiunii.

Versurile colaboratorului nostru d. Leontin Blescu și ale d-lui G. Georgescu Theologu vibrează admirabil la gramofon.

Aseară a fost la Ateneu al doilea concert al maestrului Ciobocă care cântă opere din fluer și caval.

Comisiunea expozanților „*Salonului Oficial*”, compusă din maestrul Filip Marin, Serafim și Ip. Strămbulescu, lucrează la întocmirea unui proiect de regulament pentru modificarea actualului regulament al *Salonului*.

Ministerul instrucțiunii va numi și el o comisiune care va lucra cu comisiunea expozanților la întocmirea regulamentului definitiv.

Comisiunea expozanților e de părere ca ziarul „*Salonului*” să fie ales tot de expozanți.

Pictorul D. Mihăilescu a deslăcut, în recenta sa expozițiune, tablouri de peste 12.000 lei.

În zilele de 17, 18 și 19 Februarie a. c. se va ține în Capitală primul congres al executanților artei muzicale.

De câteva zile s'a deschis la Ateneu expoziția pictorului Octav Băncilă.

Pianista d-ra Cornelia Jacobsohn, a fost primită zilele trecute la audițiunea organizată de M. S. Regina la Palat și a fost vii felicitată de Carmen Sylva pentru măiestria execuțiunii sale la piano.

În seara de 22 curent, va fi la Ateneu concertul tenorului Ricu Brăneanu, care va cânta și imnul „*Se ntore viteji!*” al maestrului Castaldi.

Printre artiștii noștri pictori și sculptori se agită ideea înființării unei Asociațiuni de intelectuali, cu secțiuni pe specialități, pentru apărarea în comun a intereselor profesionale.

Se va realiza oare acest vis al artiștilor noștri tineri și bătrâni?

Ultimele zile ale împăratului NAPOLEON III

Augustin Filon, fostul preceptor al prințului Louis Napoleon, care a publicat acum câțiva ani o voluminoasă biografie a prințului, a ținut zilele trecute o conferință la Paris asupra șederei împăratului Napoleon III-lea în Chislehurst (Anglia), în care a întregit cunoscutul tablou despre familia imperială, în exilul englez prin scene noi și necunoscute.

La 20 Martie 1871 sosi Napoleon în Chislehurst, posomorât și serios și chinorile ce i s'au făcut îi părură ca o sarcină, pe care o suportă cu aversiune și în tăcere. Această dispoziție tristă nu-l mai părăsi până la moarte; lui îi plăcea singurătatea și numai arareori părăsea cabinetul de lucru, pentru ca să stea în cercul familiei. Întreaga sa năzuin-

MARE
!alesnire de plată
PIANINE NOUI
DIN CELE MAI BUNE FABRICI
VINDE FĂRĂ NICI UN ACONT
In rate lunare a lei 40
Georg Degen, București
Alături de Colecția Capșa.

Carmen Sylva

NOTE BIOGRAFICE

de V. Mestugean

— Urinare —

Cele trei societăți mari cari lucrează în această direcție sunt: *Furnica*, *Munca* și *Albina*.

Furnica produce broderii cari prin înțelegerea lor satisface gusturile cele mai dificile. Tesăturile, costumele, cămășile, sorturile, proscăpele și atâtea alte produse ale industriei casnice românești, grație intervenției *Furniceii* au găsit deosebiri nu numai în țară dar și la Londra, Paris și alte centre mari ale Europei.

Munca și *Albina* procură de lucru femeilor nevoiașe asigurându-le o existență onorabilă.

O altă societate înființată în 1895 de Regina Elisabeta e *Tesătura*, al cărei scop e dezvoltarea culturii gândacilor de mătase și a țesătoriei mătasei în țară.

De la înființarea ei, societatea a adus servicii imense în această direcție, dând încredere unei industrii pur românești ajunsă în stare de înflorire.

Societatea n'a cruțat nici un sacrificiu pentru a pune pe temelii solide această industrie productivă, furnizând țărănilor sămânță în cantități considerabile, construind localuri pentru păstrarea gogoșilor, procurând războaie de țesut, înființând pe regiuni tot felul de instalații necesare acestei industrii, fără a neglija, în același timp și mijloacele de desfășurare în țară și în străinătate a produselor acestei industrii.

Carmen Sylva scriind un autograf

Iată, în câteva rânduri, frumoasele opere filantropice ale Reginei Elisabeta, spre a nu vorbi decât de acelea cari nu sunt o taină pentru nimeni.

Și aceste opere sunt cu atât mai mari și mai încredincioase cu cât Regina a fost secondată totdeauna și cu multă trageră de inimă de oamenii din înalta societate românească cari, prin aceste manifestațiuni de adevărată noblete au dovedit că consideră bunătatea ce o răspândesc în jurul lor ca cea mai frumoasă din toate podoabele femeiești.

CARMEN SYLVA

Am arătat într'un capitol precedent că Regina Elisabeta, încă din frageda-i tinerețe a manifestat o deosebită înclinare pentru poezie și literatură în general.

Ceea ce a contribuit la dezvoltarea acestei vocațiuni a Prințesei Elisabeta, au fost și localitățile extrem de pitorești din valea Rinului, unde și-a petrecut copilăria și prima-i tinerețe.

Apoi, mediul în care prințesa a crescut i-a înfățișat de la început o adâncă patimă pentru dobândirea celor mai înalte cunoștințe.

Regina Elisabeta a început să scrie încă din vârsta de 16 ani. Îndelețnicirile literare erau pentru ea cea mai mare consolațiune în momentele grele prin care a trecut. În toate durerile ei Regina și-a căutat refugiul în literatură asternând pe hârtie toate frământările sufletului ei.

Carmen Sylva n'avea însă de la început încredere în valoarea producțiilor sale literare, astfel în cât nici nu se gândea să le dea în vilcag.

A trebuit ca un alt mare poet, Vasile Alexandri, care, cu ocazia șederii sale la Castelul Peleş, avusese prilejul de a se convinge de marele talent al Suveranei, a trebuit, zic, ca Alexandri să arate Carmen Sylvei că ar fi un păcat ca scrierile ei pline de atâta inspirație, atât de valoroase și de desăvârșite ca formă și fond, să nu fie scoase la lumina zitei spre desfătarea sufletescă a miilor de cititori.

Niciunul din marii poeți germani cari cunoscuseră pe prințesa Elisabeta nu putuse să descopere genul ei de Poetă. Meritul acesta revine marelui Vasile Alexandri, care a rămas nămit văzând că Suverana e o poetă cu adevărat genială.

Carmen Sylva reluându-și îndelețnicirile-i literare mai ales după moartea micii prințese, Maria, a început să traducă în limba germană multe din legende și poeziile lui Vasile Alexandri. Ea a mai tradus în limba germană și multe bucăți din Eminescu, Șerbănescu, Dim. Bolintineanu, Negruzzi, etc.

Opera literară a Carmen Sylvei e uriașă și se compune din mai bine de cincizeci de volume.

Ea a scris poezie, filosofie, romane, teatru și nuvele, în englezește, franțuzește, românește și mai ales în limba germană.

Iată, în ordine cronologică scrierile în proză ale Carmen Sylvei:

Pelerinajul Dureret (1882), *Cugetările unei Regine* (1882 și 1888), *Poveștile Peleşului* (1883), *O Rugăciune* (1883), *Doi tani* (1884), *Schite* (1884), *De prin veacuri*, *Astru* (1886), *Bate la ușa* (1887), *Posta militară* (1887), *În voia întâmplărei*, n. v., (1888), *Robia Peleşului* (1888), *Răzburarea*, n. v. (1888), *Deficit*, roman (1890), *Vitejia femeiască* (șase opere dramatice, 1890), *Meșterul Manole* (1892), *Domnul Hampelman* (1898), *Cuvinte sufletesti* (1900), *Poveștile unei Regine* (1901), *Viața fratelui meu Oton* (1902), *Instarat*, roman (1903), *Cuvinte Șoptite* (1900 și 1906), *Călătoria pe Dunăre a unei lică a Rinului* (1905), *Lăcrimările unei Regine* (1905), etc.

Cugetările unei Regine (Les Pensées d'une Reine), scrise în franțuzește, au fă-

cult pe Carmen Sylva celebră în întreaga Franță.

Intr'adevăr, adâncă filosofie ce se degajează din cugetările acestea scrise cu atâta bunătate, bun simț și melancolie sunt demne de admirat.

Iată câteva din aceste cugetări:

„Când un om își iubește copiii cu exces de patimă, fiți încredințați că nu-i fericit.

„Prostia se așează în primul rând spre a fi văzută; inteligența stă înapoi spre a vedea.”

Carmen Sylva prietra flori

„Contradicțiunea însușește convorbirea, iată de ce Curțile sunt atât de plicticoase.”

„Perii albi sunt ca spuma care acoperă marea după tempestă.”

„Sunt părinți cari se răsbună pe copiii lor de reaua creștere ce le-au dat ei înșiși.”

„Dumnezeu iartă, Firea niciodată.”

„Nu există decât o fericire: Datoria; Nu este decât o consolație: Munca; Nu-i decât o bucurie: Frumosul.”

Academia franceză a decernat *Cugetărilor unei Regine*, în 1888, premiul Botta cu o medalie de onoare.

Iată în ce termeni d. Camille Doucet, secretarul perpetuu al Academiei Franceze, și-a redijat raportul său:

„Premiul acesta nu putea fi inaugurat în condiții mai favorabile, mai multe lucrări compuse de femei fiind prezentate foarte la timp la acest concurs, ca și când Academia le-ar fi cerut cu tot dinadinsul. Una din aceste lucrări merită, de sigur, o mențiune particulară. Intitulată „Cugetările unei Regine”, ea ne veni fără șgomot ca și celelalte, semnată de un nume încântător dar modest, care voia să ne ascunză adevărata-i origină: Carmen Sylva! Ce nume fals, deja foarte celebru la Paris ca și la București; nimeni nu-l ignora.

Aceste cugetări erau într'adevăr cugetările unei Regine prietene a literilor și artiștilor, filosofă și poetă; femeie înainte de toate care pare a vorbi de ea însăși când spune: „Sunt femei majestose pure ca lebăda; froasați-le; veți vedea penele lor sbârlindu-se o clipă; apoi ele se vor depărta tăcute spre a se refugia în unde.”

Majestatea să nu se depărteze, Doamnă, iar penele voastre albe să nu se teme de a fi froasate.

Cea ce au scris ele cu atâta grație, ceea ce spiritul vostru amabil le-a dictat în mod atât de delicat, a găsit din partea Academiei primirea pe care Regina nu o reclama, dar pe care autorul o merită pentru nobleța simțirilor sale, ca și pentru distincția spiritului său, de o finețe și elegantă cu totul franțuzească.

O medalie de onoare, o mare medalie de aur e decernată de către Academie „Cugetărilor unei Regine.”

Iată acum și răspunsul pe care Regina l'a trimis d-lui Camille Doucet cu ocazia decernării acestui important premiu:

Sinaia, 7 Iulie, 1888.

Domnule,

Mi se pare greu de a exprima Academiei Franceze toată bucuria ce mi-a procurat splendida medalie ce poartă numele meu.

Biata-mi cărticică nu merita o asemenea sărbătorire, și mă simt mai mult emoționată decât mândră de această dovadă de simpatie din partea Academiei, care, imi pare, a voit să recunoască lupta cugetării la cei pbsțați la avantposturile civilizației.

Dacă toate îndrăznelele ar fi răsplătite în acest mod, câți eroi pe câmpul de onoare al artelor și literilor!

Singurul nostru merit, al românilor, este de a iubi și admira sincer Franța, și a ne hrăni cu nesat cu producțiile-i intelectuale.

De aceea, Coroana verde ce-mi vine din frumoasa voastră țară e cea mai luminoasă în fața ochilor noștri. Voi căuta să o merit.

Elisabeta.

Ar fi cu neputință ca în cadrul atât de restrâns al acestei lucrări să dăm părți din numeroasele opere ale Carmen Sylvei.

Vom extrage însă, la întâmplare, unele pasagii, spre a da cititorilor noștri gustul de a urmări lucrările Reginei Poete.

O bună parte din acele lucrări au fost, în diferite timpuri, traduse în românește, după cum sunt traduse mai în toate limbile din lume.

Au tradus în românește din Carmen Sylva: Gion, Coșbuc, A. Toma, Ilie Deleanu, Steurman, Haralamb G. Leca, Alexandrescu-Dorna, D. Stăncescu, B. Marian, Tigara-Samurcaș, Rădulescu Niger, N. Tinc, etc.

E regretabil însă că opera literară a Reginei noastre nu e încă tradusă în întregime în limba română, într'o ediție populară pentru ca să poată pătrunde în toate straturile sociale dela noi. Aceasta formează o lacună care ar părea de necrezut. Sunt speranțe însă că lacuna aceasta va dispărea, mai ales că în ultimul timp s'au ridicat mai multe voci autorizate în această chestiune.

Reproducem aci câteva pasage din „Pe Dunăre”, lucrare în care Carmen Sylva își scrie impresiile unei călătorii pe Dunăre, în Aprilie—Maiu 1904.

În primele file ale acestei lucrări, Carmen Sylva exprimă unele idei democratice sublimabile a căror valoare crește cu

atât mai mult cu cât aparțin unei Regine.

Vorbind de trecut, de Carol-cel-Mare și de castelele feudale, Carmen Sylva spune:

„Tare mi-e teamă, că odinioară, — foarte de mult, nu-i vorba, — am fost cu toții un fel de cavaleri-haiduci. Fratele meu nu împărtășește de loc această părere. El spune că vechile familii domnitoare au fost totdeauna păzitorii bunei orândueli și ai păcii. Dar atunci de ce toate castelele din Wied sunt așa de ciudat așezate, fiind drumul apelor, așa în cât nu poate nimeni trece pe acolo fără să dea de ele și fără să i se poată tăia calea ori-când?”

Sigmaringen se înalță pe o stâncă, ce domină o regiune întreagă. De ce oare? Greu va fi fost acelu care a zidit, care a zidit acolo, pe stânca înaltă; și trebuie să fi avut un scop practic acela, căci de sigur castelul n'a fost clădit numai pentru desfătarea ochilor. Ah! mi-e teamă, tare mi-e teamă... că toți au început prin a fi cavaleri-haiduci!”

Apoi:

„De ce ținem morțiș să fim de viță vechi și să putem număra mulți strămoși în linie bărbătească, fie ei tâmpiți sau mișei sau oameni de ispravă? Căci în șirul cel lung au fost de toate soiurile și numai puține familii se pot fâli din când în când cu câte-un geniū sau un talent oarecare. Imi pare așa de straniu! De când însă am aflat că oile au nevoie de cinci generații pentru ca să-și îmbunătățească speța și să dea lână aleasă, abia de atunci înțeleg dorința unora de a avea multe oi în urma lor, pentru ca să poată fi socotiți mai aleși ca alții. Neapărat că mi este drag să mă scobor din oameni. Me seamă și mă bucur că mai curge în vinele mele o picătură din sângele lor și mai trece prin creierul meu vre-o licărire din gândurile lor. Nu vreau să fiu nemulțumitoare față de străbunii mei, pentru că poate ei s'au gândit la mine săvârșind cutare faptă bună. Și eu mă gândesc la moștenitorii gândurilor mele și ai binefacerilor mele către omenire pe care ei au să le continue.”

Iată admirabila descriere ce o face Carmen Sylva, numai în câteva trăsături, a pitorescului drum dela Palota la T-Severin.

„În zori coborâm în goană calea cea frumoasă dela Palota la Turnu-Severin, printre crângurile întinerite; Dunărea scânteiază la picioarele noastre; e un drum fără pereche, poate una din cele mai frumoase căi ferate din Europa întreagă! Am mai admirat acest drum sub farmec de lună și în strălucirea răsăritului de soare și totdeauna l'am găsit nespus de frumos! Munții cei plini de taine răsar în umbra adâncă, ametoși și întunecați, iar Dunărea selipește neliniștită într'o pânză argintie, par'că ar avea ceva de povestit. Vreau să mă las furată cu totul de murmurul ei, poate că în această călătorie ea mi va desvălui multe mistere, par'că tot aștept să răsără capete pletoase din valurile ei. Heine vedea în adâncul mărilor orașe și castele scufundate!”

Drumul acesta l'a mai făcut cu ani zile mai înainte, atunci când pleca la Neuwied ducând pe mica prințesă Marișă o arate buniceii sale.

Inima-i de mamă care nicio clipă n'a încetat de a sângera pentru pierderea copilului, își aduce aminte și în această călătorie de odorul-i dispărut și scrie:

„Astăzi las să mă legene propriile mele amintiri, gândind la acea călătorie cu unicul meu copil: cinci zile pe Dunăre în sus cu mica zână, care par'că plutea încoace și ncolo pe puntea corăbiei, strălucind de fericire! Și câți-va ani mai în urmă, văzut-am iarăși Dunărea, care și acum curgea tot așa de sclipitoare, cu toate că ducea toată jalea mea adâncă, și câte-odată închideam ochii pentru că nu mai puteam să îndur strălucirea un-delor ei vesele.”

În rândurile următoare Carmen Sylva apare ca o mare partizană a păcii între popoare.

„Istoria familiilor este povestea suferințelor, istoria popoarelor este povestea luptelor! De aceea nu m'am putut împăca nici odată cu studiul istoriei. Pre cât de cu drag m'am adâncit în studiul limbilor cari imi arătau o dezvoltare mai pacinică a popoarelor, pe atât de fără plăcere am urmărit certurile mai ales pentru stăpânire, pentru putere, pentru tot soiul de lucruri ce mi-au părut totdeauna fără valoare, pentru că nici odată n'am dorit să am stăpânire, nici putere.

Lăcomia popoarelor nu e frumoasă, luptele sunt groznice, sângele este mai bun în vinele noastre decât în valurile Dunărei sau ale Mării sau în nisip; el este frumos numai pe câtă vreme este viu și curge ca vinul prin trupul nostru. Sângele vărsat e urât și miroase desgustător; ranele sunt o priveliște înfiorătoare, când corpul era mai adineori atât de tânăr, de frumos și bine încheiat! Și la urma urmelor, ce ne pasă cine pe cine a omorât, cine pe cine a învins, cine a cucerit țara cutăruia, cine a schilodit limba cutăruia și cine pe ale cui ruine se ridică! Singurul lucru pe care ni l'au lăsat popoarele sunt cântecele lor și acestea sunt vrednice să trăiască, căci altfel n'ar trăi nici popoarele, de oarece chiar și pietrele, ce par a fi durate pentru veșnicie, dispar.”

De altfel Carmen Sylva în imensa-i bunătate a făurit visul unei împăcări între latin și germani și a susținut această idee în *Posta Militară*. Ea revine la aceiași idee în prefata traducerii în limba germană a „Pescarului din Irlanda” al lui Pierre Loti. Dacă mi-ar fi fost dat, spune Carmen Sylva, să pot infări prin acest mic poem laima cititorilor, cum propria mi-inimă a fost întărită prin măreția bibliică și realitatea covârșitoare a acestei povestiri; dacă cuvântul brutal de *dușman ereditar* ar putea să fie înlocuit în câteva guri germane prin această frumoasă expresie: *țară de traif*, atunci munca mea va fi fost ușoară și nu mi-ar da decât bucurie.”

(Va urma).

